

T.C
KIZILTEPE
İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

**KIZILTEPEDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ
ÖĞRENCİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE
GÖRE(MESLEKİ KIDEM YILI, ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARLA İLGİLİ
EĞİTİM ALINIP ALINMAMASI, ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİR ÖĞRENCİYLE
ÇALIŞIP ÇALIŞMAMA, ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİR YAKINININ OLUP
OLMAMASI) FARKLILAŞIP FARKLILAŞMADIĞININ İNCELENMESİ**

ARAŞTIRMA PROJESİ

KIZILTEPE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

MAYIS 2024

ÖZET

Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik yaşantı, farkındalık ve bilgileri öğrencilere yönelik tutumlarını etkilemektedir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları eğitim sürecine ve öğrenciye olan yaklaşımı açısından önemlidir. Bu sebeple öğretmenlerin tutumlarının ve tutumlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen değişkenlerin belirlenmesi, bu değişkenlere yönelik yapılacak çalışmalarla daha olumlu tutumlar geliştirmeleri, eğitim öğretim sürecinin verimliliğinin artırılmasında etkili olacaktır. Bu çalışmada Mardin ili Kızıltepe ilçesinde görev yapan öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre (Mesleki kıdem yılı, Özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması) farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı Mardin ili Kızıltepe ilçesinde görev yapan 422 öğretmene ulaşılarak ‘öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmada toplanan veriler SPSS 27.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alıp almaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması değişkenlerinin öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumunu belirlemek için T testi kullanılmıştır. Mesleki kıdem yılı değişkeninin ile öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerindeki etkisine bakam içi tek yönlü varyans analizi (AVANO) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları ile özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması ve özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması değişkenleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Mesleki kıdem yılı ve özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama değişkenleri ile öğretmen tutumları arasında ise anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları üzerinde özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması ve özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması değişkenlerinin etkili olduğunu; Mesleki kıdem yılı ve özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama değişkenlerinin ise etkili olmadığını göstermiştir.

GİRİŞ

Özel Gereksinimli Çocuklar Milli Eğitim Bakanlığı özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde (2021), ‘Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren birey’ olarak tanımlanmaktadır. Özel gereksinimli bireyler vatandaşlık haklarının tamamından, tıpkı toplumun diğer üyeleri gibi, eşit bir şekilde yararlanmalıdırlar. Bu bireylerin, vatandaşlara sağlanan her türlü hizmetten eşit şekilde yararlanmaları, toplum içinde herhangi bir kimseye gereksinim duymadan kendi başına yaşayabilmeleri ve toplumsal hayata tamamıyla katılabilmeleri, sağlanması gereken vatandaşlık hakları içerisinde en önemlileridir (Akt: Atik ve Düzdemir, 2023). Özel gereksinimli bireylere sunulacak hizmetler, onların gelişimi için çok önemlidir ve aynı zamanda bu hizmetlerden yararlanmadan geçen her gün, bu bireyler için olduğu kadar içerisinde buldukları toplum için de kayıp olarak nitelendirilmekte ve kaçırılan fırsatları geri getirmenin mümkün olmadığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda kritik dönem geçildiğinde bireyin alacağı hizmet ya çok etkili olmamakta ya da beklendiği sonucu gösterememektedir. Gereken hizmetlerin de çok nitelikli yani çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde olması gerekir (Korucu, 2005). Özel gereksinimli bireylerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak düzenlenmiş eğitim ortamlarında günlük hayatta kendi bireysel ihtiyaçlarını en az destekle giderebilecekleri bilgi ve becerileri kazanmaları oldukça önemlidir. Bu bağlamda, üzerine ciddi politikalar geliştirilen ve hassasiyetle ele alınan konular arasında, özel gereksinimli bireylerin bireysel farklılıklarının göz önünde bulunduğu eğitimleri yer almaktadır (Camcı Erdoğan, 2021).

Özel gereksinimli bireylerin bireysel ihtiyaçlarına göre eğitim ortamları farklılaşabilmektedir. Özel gereksinimli bireylerin eğitim gördükleri ortamlar temel olarak; özel eğitim okulları ve kaynaştırma uygulamaları şeklinde sınıflandırılabilir. Özele eğitim okulları özel gereksinimli bireylerin bir arada eğitim aldıkları, uzman öğretmenler tarafından özel eğitim programının uygulandığı okullardır. Günümüzde tüm dünya ile birlikte ülkemizde de benimsenen bütünleştirme felsefesiyle, yani özel gereksinimli bireylerin mümkün olduğunca akranlarıyla birlikte eğitim almaları düşüncesiyle, kaynaştırma uygulamasına devam eden öğrencilerin sayısı artmaktadır. Kaynaştırma uygulaması; özel gereksinimi bulunan öğrencilerin en az kısıtlayıcı ortam ilkesinden hareketle akranlarıyla birlikte destek eğitim hizmetlerinden yararlanarak eğitim almaları şeklinde tanımlanır. (N. Karasu, E. Göv, T. Bağrıaçık(ed),2017).

Özele gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal açıdan gelişebilecekleri bir eğitim alabilmeleri için eğitim ortamlarının onların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi önemlidir. Bununla birlikte eğitim gördükleri okulda görev yapan yönetici, öğretmen ve yardımcı personellerin özel gereksinimli bireylerin özellikleri ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olmaları öğrencilere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Öğretmenlerin sınıf içerisindeki tutumları, eğitim öğretim sürecindeki öncelikleri sınıf içerisinde benimseyebileceği uygulamalar üzerinde etkili olmaktadır. Özel gereksinimli öğrenciler, okul sosyal ortamına uyum göstermede ve daha sonrasındaki süreçlerde en yoğun etkileşimi öğretmenleri ile yaşamaktadırlar. (Akt: Atik ve Düzdemir, 2023). Öğretmen

tutumlarının öğretim süreçleri üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları önem taşımaktadır. Tutum bir durum karşısında bireyin; önyargıları, hisleri, düşünceleri, fikirleri, inançları, şüpheleri gibi özelliklerinin sentezlenmesinden oluşan olumsuzluk ile olumluluk arasında değişim gösteren eğilimlerinin toplamıdır (Akt: Atik ve Düzdemir, 2023) Tutum, bireye atfedilen ve onun, insanlar, nesnelere ve olaylarla ilgili değerlendirmeleridir. Bu değerlendirmeler, kişinin düşünce, duygu ve davranışlarını etkiler (Akt: Atik ve Düzdemir, 2023). Her tutum davranışa dönüşme de her davranışın arkasında tutum vardır (Akt: Atik, Düzdemir, 2023). Tutumlar bireylerin doğuştan getirmediği, öğrenme yoluyla sonradan kazandıkları inanç, duygu, düşünce ve davranışlardır. Özel gereksinimli bireylere ilişkin tutumlardan kasıt ise bu bireylerin engellerinden dolayı insanlarda oluşan inanç, duygu, düşünce ve davranışlardır (Akt: Pesen ve Demirhan2021). Öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencilerin bilgi ve davranış kazanımı üstündeki etkisi düşünüldüğünde özel gereksinimli bireylerin eğitiminde başarı elde etmede en önemli değişkenlerden biri öğretmen tutumlarıdır diyebiliriz. Öğretmenlerin olumlu tutumları, öğrenci gereksinimlerinin karşılanmasında, imkân ve hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasında, güvenilir ve etkin bir öğrenme ortamı sağlanmasında (Akt: Atik ve Düzdemir, 2023), oldukça önemlidir. Olumsuz tutumlarının ise öğrencinin eğitim sürecine dahil olamaması, sınıf ortamına uyum sağlayamaması ve kazanması beklenen bilgi ve becerileri kazanamaması gibi etkileri olabilir. Tutumların zamanla yeni yaşantılar ve yeni edinilen bilgilerle değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının belirlenmesi ve tutumlarını olumlu yönde geliştirecek bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yapılması önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Mardin ili Kızıltepe ilçesinde görev yapan öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre(Mesleki kıdem yılı, Özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması) farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Gereçesi

Eğitim öğretim sürecinin verimliliğini etkileyen bu sürecin amacına ulaşmasında en önemli değişkenlerden biri olan öğretmen tutumlarının özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitiminde de büyük etkisi olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları öğrencilerin eğitim sürecinin etkililiği açısından istendik bir durumdur. Bu çalışma ile öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre(Mesleki kıdem yılı, Özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması) farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar göz önünde bulunularak yapılabilecek çeşitli çalışmalarla öğretmenlerin olumlu tutumlar edinmelerine yönelik çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nicel bir araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinde yürütülmüştür. Genel tarama modelleri, birden fazla elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak sebebiyle, evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar,1995). (Akt: Pesen ve Demirhan2021)

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı Mardin ili Kızıltepe ilçesinde görev yapan 4087 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Mardin ili Kızıltepe ilçesinde yer alan tüm okullardan random yoluyla seçilen 422 okulöncesi, ilk ve ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Atik, S. ve Düzdemir, M. (2023). Tarafından geliştirilen ‘Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçek maddeleri Google formu aktarılmış ayrıca araştırmanın bağımsız değişkeni olan; Mesleki kıdem yılı, özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alınıp alınmaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması soruları da forma eklenerek okul müdürleri aracılığı ile öğretmenlere ulaştırılmıştır. Araştırmada toplanan veriler SPSS 27.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alıp almaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması değişkenlerinin öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumunu belirlemek için T testi kullanılmıştır. Mesleki kıdem yılı değişkeninin ile öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerindeki etkisine bakam içi tek yönlü varyans analizi (AVANO) kullanılmıştır.

BULGULAR

Yapılan araştırmada özel gereksinimli bir akrabaya sahip olup olmama değişkeninin özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi ile ilişkisini analiz etmek için T-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda T-testinin analiz sonuçları tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Özel gereksinimli bir akrabaya sahip olup olmama değişkeni analiz sonuçları.

Değişken	N	X	ss	t	sd	(P)	T testi
Evet	211	48,08	6,01	3,260	418	,001	
Hayır	209	46,11	6,30	3,260	416,63	,001	

Tablo 1’de ki yapılan T testi analiz sonuçlarına bakıldığında Özel gereksinimli bir akrabaya sahip olup olmama değişkeni ile özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir ($p<0.05$). Analiz sonuçlarına bakıldığında katılımcıların 211’inin özel gereksinimli akrabaya sahip olduğu; 209’unun özel gereksinimli akrabaya sahip olmadığı görülmüştür.

Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda özel gereksinimli bir akrabaya sahip olma durumu öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerinde etkilidir diyebiliriz.

Yapılan araştırmada Özel gereksinimli çocuklarla ilgili herhangi bir eğitim alıp almama değişkeninin özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi ile ilişkisini analiz etmek için T-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda T-testinin analiz sonuçları tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Özel gereksinimli çocuklarla ilgili herhangi bir eğitim alıp almama değişkeni analiz sonuçları.

Değişkenler	N	X	ss	t	df	(P)	T testi
Evet	145	49,07	5,7	4,79	420	,001	
Hayır	277	46,09	6,2	4,90	311,87	,001	

Tablo 2’de ki yapılan T testi analiz sonuçlarına bakıldığında Öz gereksinimli çocuklarla ilgili herhangi bir eğitim alıp almama değişkeni ile özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir ($p<0.05$). Analiz sonuçlarına bakıldığında katılımcıların 145’inin özel gereksinimli çocuklarla ilgi eğitim aldığı; 277’sinin özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim almadığı görülmüştür.

Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda özel gereksinimli çocuklarla ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumu öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerinde etkilidir diyebiliriz.

Yapılan araştırmada daha önce özel gereksinimli bir öğrencisinin olup olmama değişkeninin özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi ile ilişkisini analiz etmek için T-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda T-testinin analiz sonuçları tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Daha önce özel gereksinimli bir öğrencisinin olup olmama değişkeni analiz sonuçları.

Değişkenler	N	X	ss	t	df	(P)	T testi
Evet	310	47,30	6,07	1,027	420	,305	
Hayır	112	46,59	6,62	,986	182,67	,325	

Tablo 6'de ki yapılan T testi analiz sonuçlarına bakıldığında daha önce özel gereksinimli bir öğrencisinin olup olmama değişkeni ile özel gereksinimli bireylere yönelik tutum düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir ($p>0.05$). Analiz sonuçlarına bakıldığında katılımcıların 145'inin özel gereksinimli çocuklarla ilgi eğitim aldığı; 277'sinin özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim almadığı görülmüştür.

Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda daha önce özel gereksinimli bir öğrencisinin olup olmama durumu öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerinde etkili değildir diyebiliriz.

Yapılan araştırmada mesleki kıdem yılı değişkeninin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum düzeyi üzerindeki etkisini analiz etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu kapsamda tek yönlü varyans analiz sonuçları tablo 4 'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Mesleki kıdem yılının özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum üzerindeki etkisi analiz sonuçları.

Değişkenler	N	X	ss	ANOVA
0-5	130	47,5846	6,03	
6-11	121	46,7769	6,08	
11-15	75	48,2933	6,21	
16-20	48	46,1458	6,15	
20'üstü	48	45,8333	6,96	
Toplam	422	47,1161	6,22	

Tablo 4'te mesleki kıdem yılı değişkeninin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum düzeyi üzerindeki etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların 130'unun 0-5, 121'inin 6-11, 75'inin 11-15, 48'inin 16-20, 48'inin 20'üstü mesleki kıdem yılına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Mesleki kıdem yılının özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum üzerindeki etkisi analiz sonuçları.

Ölçek toplam

	KT	sd	KO	F	P
Gruplar arası	270,573	4	67,643	1,756	,137
Grup içi	16062,737	417	38,520		
Toplam	16333,310	421			

Tablo 5'de mesleki kıdem yılı değişkeninin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum düzeyi üzerindeki etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda mesleki kıdem yılı değişkeni öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir diyebiliriz. ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarla ilgili eğitim alıp almaması, özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmaması, özel gereksinimli bir yakınının olup olmaması değişkenlerinin öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumunu belirlemek için T testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin özel gereksinimli bir akrabaya sahip olup olmama ve daha önce özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alıp almama değişkenleri ile özel gereksinimli bireylere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda özel gereksinimli bir akrabaya sahip olan ve özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları daha olumludur diyebiliriz. Alan yazın incelendiğinde; Pesen ve Demirhan(2021) yaptığı çalışmada özel gereksinimli bir akrabası olmayan öğretmenlerin tutumlarının olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Çolak ve Çetin (2014) yaptığı araştırma da ise özel gereksinimli bir aile üyesine sahip olan öğretmenlerin sahip olmayanlara göre özel gereksinimli bireylere yönelik anlamlı düzeyde olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Tutumların yaşantı yoluyla oluştuğu edilen bilgi ve edinilen deneyimlerle değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda sonuçların anlamlı olduğu söylenebilir. Özel gereksinimli bir akrabaya sahip olan bireyler daha yakından tanıdıkları, daha fazla yaşantıya sahip oldukları ve onlar hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları için tutumlarının daha olumlu olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alan öğretmenlerin almayan öğretmenlere göre tutumlarının daha olumlu olması sahip oldukları bilgilerin tutumlarını etkilediğini düşündürmektedir.

Daha önce özel gereksinimli bir öğrenciyle çalışıp çalışmama değişkeni ile özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durumda daha önce özel gereksinimli bir öğrenci ile çalışan öğretmenler çalışmayan öğretmenlere göre daha olumlu tutuma sahip değildir. Daha önce özel gereksinimli bir öğrenci ile çalışan öğretmenlerin öğrencileri tanıyor olacakları ve onlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilecekleri bu sebeple daha olumlu tutuma sahip olabilecekleri düşünülmüştür fakat anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durumun sebebi olarak özel gereksinimli öğrencilerle ilgili eğitim almadan bu öğrencilerle çalışmış olabilecekleri ve böyle bir durumda mesleki olarak zorlanmış olabilecekleri düşünülmüştür.

Öğretmenlerin mesleki kıdem yılı değişkeninin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum düzeyi üzerindeki etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda mesleki kıdem yılı değişkeni öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir diyebiliriz. Pesen ve Demirhan(2021) yaptığı çalışmada öğretmenlerin hizmet süresi arttığında özel gereksinimli bireylere yönelik olumsuz tutumlarının arttığı gözlemlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında özel gereksinimli bireylerin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmanın onlara yönelik olumlu bir tutum geliştirme de önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Özel gereksinimli öğrencilere yönelik öğretmen tutumlarının eğitim sürecine olan etkisi göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin olumlu tutumlar geliştirmelerine yönelik çalışmalar yapılması önemlidir. Özel gereksinimli bireylerin özellikleri ve özel eğitim sürecinde kullanılan yöntemler konusunda eğitim almayan, özel gereksinimli bir bireyi tanıyıp

onunla vakit geçirmeyen üretmenler; özel gereksinimli bir rencilere yönelik olumlu ya da olumsuz önyargılar geliştirebilirler. Bu sebeple retmenlere yönelik bilgilendirme eğitimi, özel gereksinimli bireyleri yakından tanıyıp vakit geçirebilecekleri etkinlikler düzenlenebilir. Özel gereksinimli bir renciyle çalışırken karşılaşabilecekleri olası problemler ve bu problemlerle nasıl baş edebilecekleri konusunda bilgi sahibi olmaları durumunda eğitim sürecini daha rahat yürütebilirler.

KAYNAKÇA

1. Atik, S. ve Düzdemir, M. (2023). Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumu ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 310-332. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1180828>
2. Camcı-Erdoğan, S. (2021). Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitimine Yönelik Görüşleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(2), 283-306. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.663271
3. Çolak, M. , & Çetin, C. (2014). Öğretmenlerin Engelliliğe Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 191-211.
4. Korucu, N. (2005). Türkiye'de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren kurumların karşılaştığı güçlüklerin analizi: Kurum sahipleri, müdür, öğretmen ve aileler açısından. (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi,)
5. Pesen, A. , & Demirhan, M. (2021). Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 141-158. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.652806>
6. Yerleştirme süreci N. Karasu, E. Göv, T. Bağrıaçık(ed). Özel eğitim hizmetleri klavuz kitabı (1) (83-84). Ankara: Pratik tanıtım.